

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVOM.

GOD. II.

U ZAGREBU, PROSINAC (škol. god.) 1930./31.

BR. 4.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59.31.

SADRŽAJ: Čestit Božić. — Naši velikani: Viktor Car Emin. — Jos. A. Kraljić: Soko i bijeli orao. — E. Radetić: Pripovijesti iz istarske povijesti (II. Borbe s Rimljanima). — Rikard Katalinić Jeretov: Ponos. — Jos. A. Kraljić: Našoj uzdanici. — E. R.: Lijepa naša Istra. — Naši ocevi i naše majke. — Jos. A. Kraljić: Badnji dan Istrana. — Razno. — Veseli kutić. — Prijatelji »Malog Istranina«. — Mala pošta. — Odgonetke i zagonetke.

UREDNICI:

ERNEST RADETIĆ, ZAGREB

JOSIP A. KRALJIĆ, SPLIT.

TISKARA PERKO

vlasnici :

Aleksandar Perko i Miroslav Reputin
Zagreb, Gundulićeva ul. 26 - Tel. 5069.

Izrađujemo prevodimo sve štamparske poslove kao:
listovne i zaključne papire, posjetnice, re-
klamne karte, račune, kuverte, letake, pla-
kate, brošure i t. d., — solidno i brzo.

Tražite bezobzorne ponude.

MALI ISTRANIN

GOD. II. ZAGREB, PROSINAC ŠKOL. GOD. 1930./31. BR. 4.

Čestit Božić!

Bijaše to prije tisuću devet stotina i trideset godina...

Daleko tamo na Istoku, kraj gradića Betlehema, zacvililo je u staji, u jaslicama na oštroj slami, nejakom čedo...

Ali u trenu kad se iz blagih Djetinjih očica prolila prva suza, nebo se razvedrilo i zasjalo kao u po dana, nad štalicom je bljesnula zvijezda, a nad oblacima zabrujaše nepregledni angjeoski zborovi...

Jer to nejakom Djetetu bijaše sam Božji Sin, koji je došao na zemlju, da daje život za sve one koji trpe, bude im utočištem i okrepom, utjehom i spasom.

I otada već skoro dvije tisuće godina oči su svih onih, koji

pate i stradaju, uprte u to Božansko Djetenje, u samoga Boga-Čovjeka, tražeći od njega utjehe i pomoći ..

I u ove dane tako...

Milijuni i milijuni nesretnika mole Ga i zazivlju... Stotine, i stotine tisuća malih nevoljnika, koji dolje pod našom Učkom gorom trpe i bivaju progonjeni, stradaju i strepe nad životima svojih dobrih roditelja, mole to Božansko Djetenje, neka

ih ne ostavi, nego neka im udijeli jakost i snagu, da današnju tešku kušnju izdrže do kraja...

Molite i vi, dragi prijatelji, maloga Isusa... On voli djeću i uslišava im molitve... Molite Ga, neka bi se u ove velike dane, kada se po vasionom svijetu slavi godišnjica Njegova rođenja, sjetio Istre i progonjenih malih Istrana... Neka bi im udijelio obilje svoga blagoslova i učinio, da njihove patnje što prije budu dovršene.

Molite Ga živo i On će vas sigurno uslišati...

A sada vam svima želimo u ime tisuća male nevoljne braće, u ime cijelog uredništva i u ime svoje:

ČESTIT I SRETAN BOŽIĆ!

NAŠI VELIKANI

Viktor Car Emin

Mnogi od vas teško da je što čuo o ovom dobrom i plemenitom gospodinu. Ta da! Vi ste još maleni, pa ne možete sve znati. A osim toga danas ljudi mnogo radije pričaju o kinu, o nogometu i svakojakim drugim športovima, nego li o zaslužnim i velikim muževima.

A eto ovaj gospodin je zaista zaslužan i velik muž. Koliko je on učinio za Istru, a napose za male Istrane, toliko nikada nitko drugi nije učinio. Jer vi ne znate da u Istri prije nekih pedesetak godina nije bilo uopće nijedne naše škole. Narodni

naš neprijatelj nije nam ih htio dati. Zato naši oci i djedovi nijesu nikada polazili škole, nego bi se okupili oko crkve pod vedrim nebom, sjeli bi na kamen, a na koljena postavili kamenu ploču i ugljenom po njoj šarali pismena, koja bi im župnik tumačio.

Ali tada su se digli neki naši vrijedni sinovi, a svima na čelu naš biskup Dr. Juraj Dobrila, pa rekoše: »Zašto da naš narod stoji bez škola, zašto da živi ovako zapušten, dok neprijatelj naš od naših poreza i naših žuljeva živi u svakom obilju? Hoćemo da i naš siromašni istarski Hrvat dobije školu, da i njegov sin može biti učitelj, svećenik, sudac i činovnik«.

No neprijatelj nije htio da nam dade škole. Zato su se Istrani obratili na braću u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni, Dalmaciji i druguda. gdje živi naš narod i zamolili su: »Dajte, pomozite istarskoj braći. Neprijatelj ne će da nam dade škole, darujte svi koliko možete, pa ćemo si mi sami posagraditi škole i otvoriti oči našim malim Istranima, da ne žive kao divljaci u neznanju i duševnoj zaostalosti«.

Braća u hrvatskim i ostalim danas jugoslavenskim zemljama razumjela su poziv Istrana i odazvala se. Svaki je dao što je mogao. Svi su tadanji mali Jugoslaveni počeli sakupljati za Istru i za njezine škole. Svako dijete, kada bi dobilo od majke novčić da kupi njime zemlju i pojede je za vrijeme odmora, donijelo bi novčić učitelju ili učiteljici i reklo: »Evo mog novčića za škole malim Istranima, koji su naša najdraža braća!«

A učitelji bi skupljali te novčiće i slali ih u Istru, Družbi Svetoga Ćirila i Metoda, jer tako se zvalo društvo, koje se je brinulo za hrvatske škole u Istri.

I od tih darova počele se u Istri graditi škole. Najprije jedna pa druga, pa deseta i stota i na koncu je skoro svako selo imalo svoju hrvatsku školu, svoga učitelja. Iz tih škola je svake godine izišlo na tisuće i tisuće malih Istrana, vrijednih i čestitih rodoljuba, koji su posvud širom Istre u svaku seljačku kolibicu u svaki dom donijeli luč prosvjete i općeg blagostanja. A svi su bili zaneseni samo jednom mišlju, radili samo za jedan cilj: da Istra koja je prava i prvorodena kćerka velike Majke Slavije, bude sjedinjena s Majkom Hrvatskom, odnosno s današnjom Majkom Jugoslavijom.

A znadete li tko je sve to vodio? Tko je bio na čelu Družbe Sv. Ćirila i Metoda, tko molio, sakupljao darove, kucao na sva vrata, otvarao škole i odgajao male Istrane?

Evo ovaj dobri i plemeniti gospodin, Viktor Ćar Emin! On je punih dvadeset i pet godina bio na čelu Družbe i stvorio nešto tako velikoga tako zamašnoga, da mi danas skoro ne možemo razumjeti, kako je jedan sam čovjek mogao toliko toga učiniti.

No nije samo to. Još je jednu veliku stvar učinio naš Barba Šime. On je izdavao i uređivao dugi niz godina jedan divan list posvećen istarskoj mladeži. Taj se je list zvao »Mladi Istranin«. U njemu je naš dragi Barba Šime — tako su ga djeca od milja prozvala — napisao toliko toga lijepa, ulio u mlade duše stotina tisuća mladih Istrana toliko plemenitih misli i dobrih uputa, da možemo s punim pravom reći, da je baš on odgojio i na noge postavio svakog Istranina.

Barba Šime živi sada na Sušaku. Sve do lani živio je u lijepoj Opatiji pod Učkom, gdje se je u seocu Kraju i rodio. Lani je morao bježati i on, jer bi ga inače bio neprijatelj — koji je uništio svu njegovu muku i zatvorio sve škole, što ih je on nekada s tolikim trudom podigao, — bio zatvorio u podzemne tamnice ili bi ga bio ustrijelio, kaošto je ustrijelio Gortana, Bidovca, Miloša, Marušića, Valenčića i tolike druge.

Ovih je dana naš Barba Šime navršio šezdesetu godinu života.* Mi mu od srca zahvaljujemo na svemu što je Istri našoj i tolikim tisućama Istrana učinio. Želimo mu da bi doživio još mnogo i mnogo godina i da bi mu dobri Bog dao da dočeka veliki dan spasenja i oslobođenja naše drage Istre.

I sva vi, dobra djeco, sjećajte se ovih dana toga velikoga muža. Pišite mu i čestitajte god i ne propustite zahvaliti mu na svemu što je za Istru uradio. Jer ako itko zaslužuje da ga se slavi i poštuje, to zaslužuje on, naš dragi Barba Šime, naš Viktor Car Emin.

Soko i bijeli orao

Hej Sokole, Sokole
Ponosni i smjeli,
Nad tobom se nadvili
Naši Orli bijeli!

I milo ti kliktaju
Na pomolu sunca:
»Vini mi se Sokole
Do naših vrhunca!

A kad sunce ogrije
Prodolja i gore,
Letićemo ponosno
Nuz to naše more.

Ući ćemo smiono
U uklete dvore
I probudit lepetom
Vilu s Učke gore.

Iskrsnuće dvorovi

I zapjevat Vila

U zakriju Sokolâ

I Orlovih krila!«

Jos. A. Kraljić.

Pripovijesti iz istarske povijesti

II.

Borbe s Rimljanima.

Čuli smo, kako su se oko godine 500. prije rođenja Kristova doselili prvi Istrani čak s obala Crnoga Mora u današnju našu pokrajinu Istru. Živeći u njoj u svakom obilju nijesu ipak na-

* Viktor Car Emin rodio se u seocu Kraju kraj Lovrana 1. studenoga godine 1870. Bio je profesorom na nižoj srednjoj školi u Opatiji — Volskom. Napisao je velik broj pripovijesti i romana iz istarskoga života, pa slovi još i danas, kao jedan od najboljih živućih jugoslav. književnika. Sada stanuje na Sušaku i ureduje »Mornar« list za naše pomorce i sura duje u »Mladom Stražaru«, listu podmladka Jadranske Straže u Splitu.

puštali svog starog zanimanja. Plovili su na svojim lakim lađama po svim morima, trgovali s dalekim narodima i dovozili domovima svojim svakojako blago. Ali nijesu samo plovili morem ti naši stari Istrani. Znali bi oni krenuti i prema sjeveru čas vodeći kopnom karavane, čas se otiskujući plovnim rijekama, pa su tako doprli sve do zemalja oko sjevernog mora, odakle su donosili kućama skupocjena krzna, kakovih narodi na jugu nijesu nikad dotad vidjeli. S druge bi strane krenuli na zapad sjeverno-italskom nizinom sve do tadašnje Galije, pa bi i odanle donijeli u Istru svakojakog blaga.

Na moru bijahu tako vješti, da ih nijedan neprijatelj nije mogao pobijediti.

U to se doba počela u Italiji stvarati rimska država koja je htjela da zagospoduje svim svijetom i svim morima, pa tako i s Jadranom i Istrom. Ali namjerila se na tvrđi orah. Istranima je u to doba bio na čelu mladi i junački kralj Epulon. On je oko sebe okupio svu istarsku mladež i stao zadavati Rimljanima mnoge jade. Na brzim svojim lađama zalijetao se je sve

*Jedan od najmlađih zagrebačkih Istrana pozdravlja sve čitatelje
„Malog Istranina“*

dolje do Sicilije. U jednom bi trenu iznikao pred kojim rimskim gradom, bacio se na nj sa svojim Istranima, opljačkao ga i zapalio, a zatim nestao kao da ga je voda progutala. Rimske galije, koje su vozile žito iz Egipta u Rim nijesu bile nikad sigurne. Istrani bi ih sačekali sakriveni u kakvoj zaštićenoj uvalici, nenadano ih napali, pretovarili žito u svoje lađe i odmaglili...

Čak su i sami Spartanci, koji su bili na glasu junaci nastojali da izbjegnu susretu s Istranima, pa su na daleko zaobilazili istarsko more.

Oko godine 185. prije rođenja Kristova odlučiše Rimljani da konačno obračunaju s Istranima. Na samoj istarskoj granici

stadoše graditi tvrdi grad Akvileju, da u nj smjeste svoje vojnike, koji će odavle moći napadati Istrane. Istrani su odmah upoznali namjere Rimljana. I zato nijesu dopuštali da Rimljani zidaju grad, nego bi svakog časa provalili preko rijeke Timava rastjerali rimske radnike i porušili zidove.

Ali Rimljani kad su vidjeli da tako ne će nikada moći grada dovršiti, poslali su na Istrane, koje je vodio stari Epulonov otac, dvije legije vojnika i na samom ih Timavu potukoše.

Istrani su, pobijedeni, morali dvije godine mirovati, a međutim su Rimljani sagradili Akvileju, dobro je utvrdili i smjestili u nju velik broj vojnika.

U to je umro Epulonov otac. Mladi kralj Epulon ne mogući gledati rimske osvajače na granicama svoje domovine, a htijući i da osveti poraz svoga oca, navijesti im rat.

Zametnula se je strašna borba na život i smrt. Rimljani su provalili sa dvije legije od kojih je svaka imala oko šesnaest tisuća vojnika, i stali goniti Istrane. Istrani se nijesu htjeli ogledati s neprijateljem na bojnom polju, nego su lagano uzmiicali, krijući se po klancima i uzvisinama, odakle bi napadali dušmanina iz busije.

Punih šest mjeseci prodirali su Rimljani, a da nijesu stigli dalje nego do Trsta. Kako je bila već jesen, bijahu odlučili da se vrate natrag na zimovanje u Avileju. Da se odmore prije povratka, utaboriše se u dolini Milja pokraj Trsta. Razapeli su šatore i plandovali. Uz obalu se usidrile njihove bojne galije i dobavljale im hranu i vino.

Rimljani nijesu ni slutili da ih s planina oko Milja, motre sokolove oči Epulonove. Epulon je naime uvijek izbjegavao bitku s Rimljanima na otvorenom polju. Ali kad je sada vidio bezbrižne Rimljane u taboru nije više htio odlagati. Jednoga jesenjeg jutra, dok se nad tabor bila spustila magla baci se on sa osam hiljada svojih Istrana na rimski tabor i sasječe čitavu jednu legiju. Rimljani su u velikom strahu stali bacati sa sebe oružje i počeli bježati k moru, da se spase na galijama. Sam konzul morao je bježati i jedva je jedvice stigao na lađu i odbjegao od obale.

Istrani su našli u taboru obilat plijen. Izgladnjeli kako bijahu skićući se punih šest mjeseci po planinama, baciše se na hranu i vino kao gladni vuci. U tili čas isprazniše sve mješine s vinom, koje nadoše u taboru. Ali u zao čas po sebe. Žestoko ih je vino tako omamilo, da su svi pijani popadali kao snoplje i čitavo popodne hrkali kao zaklani. Pa i sam njihov kralj Epulon tako.

Rimski konzul, koji je iz daleka, s galije na moru, promatrao, što se u taboru među Istranima događa, upotrebio je priliku, kupio preostale vojnike i iskreao se s druge strane opet na obalu. Hitno je poslao glasnike u Repentabor s druge strane Trsta, gdje je bila utaborena još jedna rimska legija s tri ti-

suće galskih pomoćnika, rastumačio im, kako su se Istrani opili i onda zajedno s njima udario na Istrane. Istrani se prenuše, ali pijani kako bijahu, nijesu se mogli držati ni na nogama. I tako ih Rimljani sve do posljednjega posmicaše. Spasio se samo Epulon, kojega su neki trijezniji vojnici podigli na konja, privezali ga konopina i potjerali konja u planine.

Rimljani su sada imali otvoren put u Istru. Ali jer se već približavala zima, a uz to bijahu izgubili mnogo vojnika, nau-miše da se vrate u Akvileju, pa da se na proljeće opet vrate. Tako i uradiše.

A dotle je Epulon stao ponovno sakupljati vojsku da na proljeće dočeka Rimljane i pobijedi ih ili pogine...

Ponos

Pred gospodskim dvorcem stali presjaci: sirota žena i drapavo čedo. Zazvoniše. Vlasnik dvora otvori vrata, pa se prodere na jadnicu:

— Tornjaj se s tim derištem, ajde na rad.

— Slaba sam, gospodine. molila sam radnje, — odbiše me. Udijeli, Bog ti plati!

— Tornjaj se — zaviče gospodin kô bijesan i udari ženu...

... Nekoliko dana zatim srec je onaj isti gospodin ono drapavo čedo samo naslonjeno na čošku velike palače. Sjetio se onog dana, pa se zasramio i valjda, da popravi ono bahato postupanje, pridje dječaku, te mu htjede udijeliti nekoliko dinara. Dječak ga pogleda prezirno i odvrati:

— Ne ću iz vaše ruke.

Neki gospodin, koji se ondje desio, upita mališa:

— Zašto ne ćeš iz njegove ruke, a gladan si?

— Ne ću dara iz ruke, koja se digla proti mojoj rodjenoj majci — odpovrnu drapavo čedo. **Marko Katalinić Jeretov.**

Našoj uzdanici

Na vama još derdani vise o vratu	U steu vam radosti protekla česma
I stazu vam busenje stere i cvijeće,	I bruji životom i biser vam truni.
Na osmijehu mladosti ruže vam cvatu	Pred vama u zanosu krili se pjesma
I život se njiše na ljuljaleci sreće.	Sa osmijehom sreće i zlatom na kruni.

Oj mladosti lijepa, oj mladosti draga,

Ded vini se smjelo u sokolskom letu,

U tebi nam budućnost, sreća i snaga

I ponos u domu i ime u svijetu!

Jos. A. Kraljić.

Lijepa naša Istra

Pod gordom i ponosnom Učkom gorom stisnula se kao prekrasna ptičica u zatišju, kao dragocjen biser u školjki, lijepa naša Opatija. Kada svijetom huje bure i ledeni vjetrovi, kada

snijeg prekriva bregove i dolove, a studen grize i prodire do kostiju, Opatija se smješka, grijana suncem; oko nje cvate cvijeće i buji vječno proljeće. Nepregledne lovorove šume prostiru joj se u zaleđu, uvijek zelene paome njišu se nad valovima, a more žubori, zapljuskuje, šapće i miluje joj obale.

I Opatija imade za sobom svijetlu povijest. Još prije pedeset godina ona je bila malo ribarsko mjestance, kamo su se sklanjali stari morski vuci, pomorski kapetani i isluženi mornari. Nakon što bi ovi junaci ispremlatili sva mora, obišli po nekoliko puta na svojim jedrenjacima čitav svijet, vraćali bi se ovamo k svojoj unučadi i pričali im doživljaje, strašne borbe s pobješnjelim valovima, s gusarima i morskim nemanima.

LIJEPA NAŠA ISTR: Opatija.

I živjeli su sretni, ti stari kapetani, sa svojim vjernim drugaricama, starim bakicama našim, smireni i zadovoljni u ovom ubavom kutiću zemaljskoga raja.

Ali jednoga dana njihov je mir bio narušen. Strani neki i daleki ljudi, a stoljetni dušmani našeg roda i poroda, dodoše i stadoše zidati velike palače, sjajne kavane i bogate hotele. I počеше nametati lijepoj našoj dotad hrvatskoj i slavenskoj Opatiji svoje tuđe običaje, svoj strani jezik. Stari su se pomorci morali povući s obale dublje u lovorovu šumu, da dadu mjesta onim bogatunima, koji su kupovali i otimali sve do čega bi došli i kuće i zemlju i šume i perivoje . .

Ali jedno nijesu mogli vrijednim Opatijcima nikada oduzeti, nikada kupiti: duše narodne i jezika slatkog. I tako je Opatija do dana današnjega ostala uvijek naša i samo naša, jugoslavenska. Stranci su došli i prošli, a naši su ostali.

U Opatiji su živjeli i radili naši najvrijedniji narodni radnici. Tu je bila Družba Svetog Ćirila i Metoda, tu je živio

veliki istarski književnik Viktor Car Emin, o kojem vam pričamo i na drugom mjestu, tu je radio dugi niz godina i naš vrli Barba Rike, najveći istarski pjesnik Rakard Katalinić Jeretov i mnogi, mnogi drugi.

Svaka čast Opatiji i vrijednim Opatijcima, koji nikad nijesu okaljali svog čestitog jugoslavenskog obraza, iako je iskušenje bilo veliko, jer neprijatelj nije štedio zlata, da kupi naše domove, naše ljude i sav narod.

Naši oci i naše majke

Svi ste vi od reda, dragi moji mališani, rodeni daleko od našeg zavičaja, daleko od drage naše Istre. I zato niti ne znate, nego samo po pričanju, kako je ona krasna kako zlatan narod živi u njoj. Vi ni ne znate, kako žive tamo naši djedovi i babcice, naša braća i seke, koji ostadoše dolje pod neprijateljskom vlašću, čuvajući ljubomorno svoju zemlju.

Eto vam stoga nekoliko sličica. Vidite li ovog starog djeda, kako samo zamišljeno koraca i žalosno gleda u zemlju. A znate li zašto je tužan, zašto veselo ne zapjeva i ne potjera svog margarčića da poleti kao vihor?

Ta kako da i bude veseo, kad je sam i napušten. Mi smo ga morali ostaviti i pobjeći pred dušmaninom, a s nama podoše i naša djeca naši mali Istrani. A on je ostao sam i ne može k nama u slobodnu Jugoslaviju. Jer on mora ostati da čuva dom i rodnu grudu, da je neprijatelj ne otme, dok nas nema.

A tako je veselo i živahno bilo nekoć. Vidite li onog magarčića kako i on nekud snuždeno kasa za našim djedom. Nekada smo mi objesno jahali na njemu, potjerali ga preko ograda i zidova, a on je jurio kao vihor, da je bila milina. Ponekad hi

nas znao i prebaciti u grabu, ali nas to nije smetalo. Magarac nije žirafa, malen je i nizak i mi se ne bi skoro nikad pozlijedili. A stari se je naš djeda onda veselo smijao, dozivao nas i vadio iz dubokih bisaga šaku badema ili lješnjaka . . .

Ovaj starac to vam je jedan od naših djedova iz Sv. Ivana od Šterne na zapadnoj obali Istre.

A ove dvije vrijedne Istranke? To su vam dvije istarske majke iz Nerezina na Malom Lošinju. Šetale lijepim puteljkom i zastale da se odmore. Sjele na zid kraj ceste i nekud se zagledale. Iza njih divna šuma, širokolisnati kaktusi i modro nebo.

Lijepo su opremljene. Veliki zlatni koluti vise im na ušima, oko vrata im nekoliko nizova ko krv crvenih koralja, pomno šivena i finim ručnim radom iskićena košulja bijeli im se na grudima, a crni baršunasti prslučić ostaviše otkopčan, da im ne bude vruće. Jer i Lošinj je zemlja sunca i proljeća. Niz pojas im padoše raznobojni traci, kojima pričvrstiše pregačicu, a ulašteni opančići nenapadno proviruju ispod plavih haljina.

Lijepe su naše istarske narodne nošnje. Takove nijedan drugi narod na svijetu nema . . .

Badnji dan Istrana

Badnja je noć. Vjetar zviždi i trese silazeć niz obronke u tamna prodolja i vraćajuć se sa zaplakanih obala u selo. Pod udarom i trešnjom otvaraju se i zatvaraju vrata na napuštenim kućicama. Škripe i cvile... Razbijena stakla padaju sa prozora na pusta dvorišta. Sa zvonika bez krova i zvonova čuje se mučno uzdisanje sovuljage i sanljivo dozivanje ćuka. Selo je pusto i tužno. Samo sa dvorišta na obronku zavija pas bolno i tuži za gospodarom. Glas mu je očajan. Čuju ga u gradu, smiju se i razgovaraju o pustom selu i o udovici Mari. O njoj i njenom bolesnom sinčiću. Još su oni tu. Drugi su otišli nekud daleko i odilazeć okretali se, tražili okom krovove svojih kuća, stiskali pesnice i — plakali . . .

U sirotinjskoj kolibi tinjao je pred Bogorodičnim likom žizak i bacao slabo svijetlo po sobici. Mare je klečala pod slikom i molila. Usne su joj podrhtavale, a na blijedu licu odrazivao se puteljak, kuda su proticale njene suze, sve jedna za drugom, sve jedna krupnija od druge.

U kutu sobice spavao je na trošnom krevetu Marin sinčić. Mare bi ustajala, prilazila krevetu, nadvijala se nad uzglavlje malog bolesnika i pokrivala mu brižljivo nožice i ramena. Onda bi se vraćala na svoje klecalo i dalje molila.

A vani je zviždao vjetar sve jače i tresao sa rasklimanim trijernovima mrtva sela. Uz lomjavu vjetra i huk mora dopirao je iz daljine tugaljiv pjev božićne pjesme:

Na tom mladom ljetu veselimo se,
Mladoga kralja mi molimo . . .

Mare se uhvatila za srce, priskočila k prozoru i dugo nijemo piljila u prazninu puste i tamne noći.

— Majko! — oglasi se Slavko.

— Sine moj!

— Jesi li molila?

— Molila sam, dijete moje.

— I bila si s ocem . . . Vidio sam ja.

— Sine! — preplaši se majka.

— Ah, kako je ono bilo lijepo . . . Kolika jata, Bože! . . .

Majka se približi krevetu i položi ruku na čelo malog bolesnika, koje je u ognjici gorjelo kao glavnja.

— Spavaj, spavaj, dijete moje . . . Vidiš, strašna je noć . . .

Slavko uhvati majku za ruku i smiješeći se nastavi:

— Kako su veselo zobali iz očeve kape . . . i pili iz tvojih njedara . . . Vidio sam ja . . .

Majku su oblile suze, pa okrene lice od sina, koji ju je neprekidno gledao svojim velikim crnim očima.

— Zašto me ne gledaš majko? . . . Što su vam kazali, reci? Zašto mi to tajiš? Ta i otac je lane govorio, da će doći . . . Sjećáš se, na Badnjidan, kad smo sjedili pri večeri . . . A onda dodoše i susjedi, pa su i oni tako govorili . . . A zašto ne dolaze danas? . . . Zašto ih ne pozoveš? . . . Gdje je otac? . . .

Uboga Mare nije se već mogla suzdržati od boli, pa zagrlí grčevito sina i jecajući progovori:

— Susjedi će se vratiti . . . Išli su preko mora . . ., išli su daleko . . . A i otac . . . i on će se vratiti . . .

Vjetar zaurla i jače.

— Ti mi nešto tajiš, majko! — osmjehne se Slavko i zaprijeti nedužno majci svojim mršavim prstićem . . . Otac se vratio, . . . i orlovi su došli . . ., bijeli ko snijeg . . . Vidio sam, kako zoblju iz očeve kape . . . Evo vam duše, — rekao je otac, zobljite, vaša je . . . A zatim si ti stupila bliže, razgalila im svoje grudi, otvorila srce i nadodala: — Napijte se, orlovi, da u vama prostruji krv novoga zavjeta . . . Onda su orlovi krvavih kljunova odletjeli i obećali vam veselo narodenje Hristovo . . . Sve sam to vidio i čuo, a ti mi tajiš . . . Samo susjedi! . . . E, znam . . ., oni će doći sa većim jatom . . .

Uto se dječak okrene i izvuče ispod jastuka sokolsku kapu:

— Evo je, očeva je! Napuni je majko svojim suzama, da se orlovi napiju. Tvoje su suze vruće, pa će im ogrijati krv, što je popiše iz tvojih grudiju

Majka je stajala u kutu ko okamenjena i slušala sina, koji je neprestano govorio i mahao očevom kapom kao da nekoga pozdravlja.

— Dolaze, eno ih! . . . Klekni majko i moli, da se spuste na naše obale! — kliktao je dječak u nekom zanosu sklopivši ruke.

Majka klekne, upre pogled u Bogorodičin lik i zaplače gorko . . . Kroz zvižduk vjetra i huk mora dopirao je iz daljine tugaljiv pjev:

Na tom mladom ljetu veselimo se,

MLADOGA KRALJA MI MOLIMO . . . !

Jos. A. Kraljić.

R A Z N O

JEDANAESTGODIŠNJI PISAC. Jedanaestgodišnji učenik J. Marsh iz Milforda u Americi napisao je životopis predsjednika Sjevero-američkih Sjedinjenih Država Hoovera (čitaj Úvra!). Predsjednik je za to saznao, pročitao knjigu i pohvalio je. Pozvao je k sebi mladoga pisca u glavni grad Washington (čitaj: Uešinktn) pogostio ga i dugo se s njime razgovarao.

Amerikanci su knjigu za čas pokupovali, pa je mladi pisac morao odmah dati tiskati i drugo izdanje.

DJETINJA LJUBAV. Dogodilo se to u okolici Brna u Čehoslovačkoj. Dvije djevojčice, kojima bijaše umrla majka pošle su uoči Dušnog dana u šumu da nakopaju crne zemlje, kojom će da posipaju grob svoje majke kako bi zimsko cvijeće bolje na njeni uspjevalo. Uđoše u jedan rov i stadče kopati zemlju. Ali na svoju nesreću! Jer tek što su počele kopati srušila se na njih velika naslaga zemlje i ugušila ih. Kad su ih ljudi našli bile su već mrtve.

HOĆEŠ LI DA DOŽIVIŠ STO GODINA? Neki američki liječnik daje nam ove mudre savjete: 1. Ne jedi nikad mesa! 2. Pij mnogo mlijeka! 3. Spavaj deset sati dnevno. 4. Spavaj kraj otvorena prozora! 5. Ne puši! 6. Ne pij ni vina, ni pive, ni rakije, nit ikakvog žestokog pića. 7. Čuvaj se lijenosti, jer ona je prvi korak do groba. 8. Ne srđi se nikada.

HTIO SE SAKRITI PRED OCEM PA PLATIO GLAVOM. U selu Hlučinskom u Čehoslovačkoj zbio se ovaj žalostan događaj. Dječak Pavao Deml pošao je s ocem u polje kositi djetelinu. Kad je otac pokosio djetelinu stao ju je vilama trpati na kola, a Pavao mu pri tom pomagao. Najednom se dječak htio malo našaliti. Popeo se u kola, kad otac nije vidio i zakopao se u djetelinu. Otac ništa zla ne sluteći bacao je i dalje djetelinu na kola, a kad je svišio zabo je u djetelinu kosu. U tom trenu zčuže se iz djeteline vrisak. Kosa je probola maloga Pavla. Otac obezumljen od tuge raskopao djetelinu i izvadio sinčića svega u krvi. Malo zatim dječak je izdahnuo.

Djeco, nemojte se neoprezno šaliti.

I TAJ ZNA LAGATI! Neki lovac, koji je putovao po Africi pričao je: »Putujući po Africi našao sam se jednoć u pustinji, gdje nije bilo nikakve hrane. Što mi je drugo preostalo, nego da izujem čizme i pojedem ih. Da, ali sad je istom bilo naopako. Bosonog nijesam mogao hodati, jer je kraj bio pun trnja i kamenja. Umoran legnem pod jedan grm i usnem. Sanjao sam, da sam se vratio kući, kad li me probudi neobično neko škakljanje po tabanima. Dvije velike zmijske navalile na moje noge i stale ih proždirati. To je bio moj spas. Pustio sam da mi proždru noge do koljena, nato uzmem oštar nož i lijepo im obrežem glave. Zmije su bile u čas mrtve. Zatim sam odrezao suvišan dio njihova repa, upravo na kraju mojih nožnih prstiju, svezao taj kraj špagom i imao sam lijepe čizme od prave pravcate kože...«

Lovej obično mnogo lažu, ali ovako masno lagati, kako je lagao ovaj afrički lovac, nijesmo još nikada čuli, zar ne?

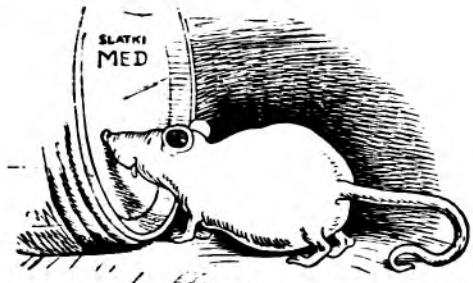

VESELI KUTIĆ

DOSJETLJIVI MIŠ OBLIZAVČIĆ.

Pogledajte ga samo tog prefriganca, malog miša Oblizavčića, kako je tust, debeo i ugojen. Ta kako i ne bi, kad obliže sve do čega dođe. Ovdje odgrize komadić kobasice, tamo omasti brk slaninom, negdje provrta cijeli sir, a negdje opet načme čitavu šunku. Svuda njuška, svuda

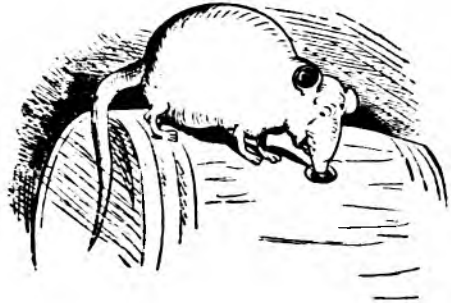

zaviruje, svakud mu je otvoren put, a ako nije on će ga već sam otvoriti.

Zabasao vam tako taj naš prefriganac u podrum, pa se vrti i razgledava, ne bi li što dobra našao. da oblizne, ali uzalud. Svuda same bačve, zatvorene i dobro obijene.

Kad li što je to? Nekakav fini miris podraškao mu nosnice. »Gdje li se samo nalazi ta božanska tekućina«, razbija si glavu naš Oblizavčić i traži, traži oko sebe.

»Aha! tu li si mi!« usklikne na jednoć. Na jednoj je bačvi ugledao

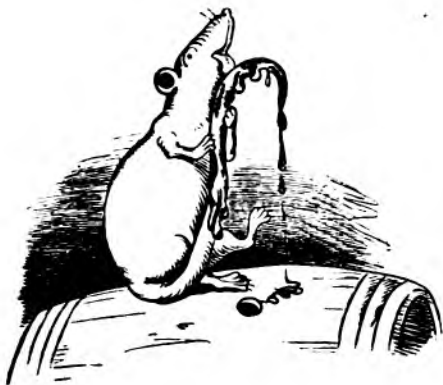
i pročitao natpis: Slatki med! (Oblizavčić je naime naučio čitati, vršljažući među prašnim Jurićevim knjigama, od kojih je jednu i pojeo!)

Našavši bačvu s medom počeo je tražiti, kako bi do njega. I na nje-

govu sreću bačva je bila otvorena. Da, ali otvor je premalen, pa kako će do meda.

Nije ni naš Oblizavčić iz bedakove kuće, a da se ne bi znao snaći. U njegovoj glavici ima dosta pameti, možda čak i više nego li u Jurićevu

koji ima glavu bar dvadeset puta veću od njega.

I Oblizavčić se lijepo okrenuo, turio repić kroz rupu, namočio ga u medu i izvukao. Eh, kako ga je zatim slasno oblizavao.

I tako ne samo jedamput, nego i dva i tri i deset puta, sve dok se nije najeo da je sve pucalo . . .

Prefriganac vam je veliki taj Oblizavčić. Šta vi velite, djeco, zar nije?

Prijatelji Malog Istranina

Veleindustrijalac Frano Petrinović iz Londona darovao je u fond »Malog Istranina« 2.500.— dinara.

po 40.— Din Rud. Tomašić, Zagreb.

po 8.— Din darovali su: Dragica Vlah-Bajok, Zagreb (pretplaćuje prof. Marčelja); Ivka Marušić, Zagreb; Davi Romej, Perast; Mato Mihovilović, Denović; Ivka Bakarčić, Sušak; Savo Kosović, Podbablje; Bogdan Lazević, Podbablje; Mate Tonković, Podbablje; Josip Gjuratić, Zmijavei.

G. Prof. Ivan Ivančić sa Sušaka zatražio je da mu se šalje mjesečno po 50. a gdja Marija Hodnig, učiteljica iz Splita po 100 primjeraka »Malog Istranina«.

Općina Štrigova poslala nam je 300.— Dinara i pretplatila tako 25 siromašnih učenika.

Gradsko načelstvo u Slav. Požegi pretplatilo je 3 komada.

Gradsko načelstvo u Bjelovaru poslalo je 120.— Din u ime pretplate za 10 vrijednih učenika. Tako isto i Gradsko načelstvo Varaždin.

No najvećma se je iskazalo Sokolsko društvo u Imotskome ili bolje njegov vrijedni tajnik brat Matić. On je za najkraće vrijeme prikupio i poslao nam 147 pretplatnika, koji su odmah i namirili pretplatu. U ruke nam je dospjelo pismo, koje je upravio svojim znancima, a u kojima ih poziva da pretplate svoju djecu na naš list. Pismo iz posebnih razloga ne možemo objelodaniti, ali mi smo ga pomno pohranili i predat ćemo ga

djeci našoj. nek jednom vide, s kolikim su žarom vrijedni jugoslavenski Sokoli radili za spas sirote Istre.

Svim se darovateljima i prijateljima u ime patnice Istre i zarobljenih malih Istrana najusrdnije zahvaljujemo. Ugledali se i drugi u njihov lijep primjer.

Tiskanje lista i izradba slika iziskuju velike novčane žrtve. Sjećajte se stoga Malog Istranina u svakoj prilici i poduprite ga kojim dinarom.

Nemojte zaboraviti da na stotine tisuća zarobljenih malih Istrana pitaju svakog dana: »A što naša mala braća s onkraj granice? Misle li što na nas ili će nas zaboraviti i pustiti da žalosno propadnemo!«

Jedan veliki dobročinitelj »Malog Istranina«.

Prije mnogo i mnogo godina otisnuo se u svijet, u daleku Ameriku, jedan naš vrijedni mladić iz dične Dalmacije, imenom Frano Petrinović. U tudem svijetu, među stranim ljudima, u muci je i znoju zaradivao svoj kruh. Jer tuda zemlja ne pozna milovanja. I radio je kao crv, marljivo i predano, a Bog, koji svojih nikad ne ostavlja, nije ostavio ni njega. Udijelio mu svoj obilati blagoslov i taj je dobri mladić postao bogati gospodin. Sada živi u Londonu kao suvlasnik jedne od najvećih trgovačkih kuća, koja imade

svoje ogromne parobrode, siina poduzeća i na desetke tisuća radnika.

Ali taj gospodin nije nikada zaboravio dragu zemlju svojih otaca, svoju lijepu domovinu. Mislio je na nju s mnogo ljubavi, dok se je borio s nepogodama života, a misli na nju i danas, kad je u obilju. Svaki lijepi pokret u domovini, svaku plemenitu akciju on živo podupire.

A saznavši da postoji naš list, s tako uzvišenom zadaćom, on je smjesta pružio svoju ruku pomoćniku i kad je ovih dana nakon dugogodišnjeg izbivanja iz domovine prošao kroz Zagreb, nije propustio, a da se ne spomene i našeg »Malog Istranina«. Peklono je u fond dvije tisuće i pet stotina dinara s mnogo želja, da bi list uspio, lijepo se opremio i dospio u ruke svakog malog Jugoslavena, potičući ga na rad i ljubav za sirotnu braću u Istri.

Živio naš prijatelj i dobročinitelj gosp. Frano Petrinović!

Ugledali se i drugi naši imućnici u njegov svijetli primjer!

Mala pošta

Gordana Kovačević, Šibenik. »Mali Istranin« br. 1. posvema je raspačan i nemamo više niti jednog komada, pa nam je veoma žao što ga ne možemo poslati.

Drago Stude Vladin, Kaštel Novi — Split. I Tebi moramo, nažalost, javiti isto.

J. Stanišić, Oroslavlje. Svim pretplatnicima, koje navadate u pismu list se redovito šalje, pa nas čudi da ga svakiput ne dobivate u redu. — Krivnja nije na nama, nego valjda na pošti. Interesirajte se na pošti u Oroslavlju.

Krsto Mihotić, K. Gomilica. Vaša krasna pjesma bila je već složena i već htjedosmo da je objelodanimo, ali — našao se netko jači od nas i od vas, pa smo je morali izbaciti. Mislimo da nas razumijete. Moramo, na žalost, svi zajedno ulijevati mnogo vode u vino, da ne bude prežestoko, pa ćete morati i vi tako. Čekamo i nadalje vašu bratsku suradnju i pomoć.

Petrislav A. Matas. Isto vrijedi i za Vašu pjesmu »Sočkoj banovini«. I nju čuvamo za bolja vremena.

ODGONETKA.

Zagonetke u trećem broju.

SVAKO JE SVOJE SREĆE KOVAČ.

ZAGONETKE.

S '2 ka $\frac{\text{gra}}{\text{ja ja ja}}$ buke, a $\frac{+ 4}{\text{vrhu}}$

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara: Dragutin Šulce, Zagreb, Klajićeva ulica 4.
